

DAUG DAUG širšių medaus

Kartais su draugais pajuokaudavom klausdami: „Ar jau ragavai širšių medaus?“ Visi mes žinojome, kad taip klausiama ne apie medų, o apie vapsvų ar širšių geluonis, kurie būna pašėlusiai „saldūs“.

Turbūt nerastume kaimo vaiko, tokio „medaus“ neragavusio. Nori ar ne, vapsvų atsiranda ten, kur esi, ir tada... O jeigu neatsiranda, galima jų susirasti pačiam. Kaip? Pavyzdžiui, žvalgantis po sandėliuką ar kluono pastogę – ten galima aptikti apvalų vapsvų lizdą su anga apačioje. Jos ten skraido, savo darbus dirba. Ne kartą mačiau, kaip nuo lentų grandu medienos plaušus, paskui juos prikljuoja prie naujos lizdo sienelės – taip gaunama medžiaga, panaši į popierių.

Vėlai rudenį, kai visos vapsvos žūsta ir lizdas joms nebereikalingas, jį nuplėšiu nuo pastogės ir bandau vabzdžių suklijuotą „popierių“. Pilkas, su matomais medienos plaušeliais, jis atrodo įdomiai, bet rašyti netinka – plunksna jį praplėšia ir sudryksta visas vapsvų darbas. Savo užrašų sąsiuvinyje pasilieku keletą vapsvų „popieriaus“ skiaučių, o lizdo liekanas atsargiai padedu ant savo „muziejaus“ lentynos – pats žiūrėsiu ir kitiems rodysiu.

Dar viena vasara, nauji gamtos tyrinėjimo planai. Šiomet reikėtų rasti didžiausią vapsvų lizdą ir jo korius parsinešti į „muziejų“. Tiesa, širšių „medaus“ reikėtų

išvengti, todėl knygoje susirandu tai, ko reikia. Visų pirma, apie širšes ir vapsvas. Pasirodo, kad širšė yra viena – taip vadinama pati didžiausia, beveik piršto ilgio vapsva. Ji lėta, lipdo didelius lizdus ir labai skaudžiai gelia. Dar vadinama širšuolu. O visos kitos lizdo gyventojos yra vapsvos. Jos mažos, bet greitos ir vikrios, jų geluonys ne mažiau „saldūs“.

Ta diena atėjo: pusbrolis pranešė miške aptikęs vapsvų lizdą. Giliai po kelmu jų buvo tiek daug, kad išlekiančių ir grįžtančių vapsvų buvo kaip bičių iš avilio.

Argi tai gali išgąsdinti mus, jaunuosius gamtos tyrėjus? Mūsų planas buvo paprastas ir labai tikslus – užkišti visas landas, kastuvu pakelti kelmą, pasiimti korius ir atsitraukti. Gal kas sakytų: ar galima sugalvoti ką nors paprastesnio? Žinoma, būtų gerai, jei jos negeltų...

Ekspedicijai pas vapsvas pasiruošėme tinkamai: apsirengėme po keletą megztinių, striukių, užsimovėme bitininko tinklelius. Atvykome dviračiais, juos paslėpėme eglutėse ir ėmėmės darbo.

Visų pirma obuoliais užkimšome angas į požeminį vapsvų lizdą. Tada kastuvą pakišome po kelmu... Beliko paprastoji muziejinės medžiagos paėmimo dalis – pakelti kelmą, paimti korius. Deja...

Kol mudu ruošėmės „puolimui“, nežinia iš kur grįžo begalė vapsvų. Neradusios angų į savo namus, jos stačiai pasiuto – puolė mus, ir tolesnis ekspedicijos darbas pakibo ant plauko... Kur tau ant plauko – vapsvų geluonys smigo per keletą megztinių, ir mudu visai neleistinu ekspedicijos dalyviams tempu nurūkome į skirtingas puses. Už penkiasdešimt

metrų kritau į eglučių sąžalyną ir apsimečiau paprastu medžio stuobriu. Vapsvos tuo nenorėjo patikėti – jų pulkai pikta laipiojo šakelėmis, dūzgė ir kažkam ruošėsi. Vėl neriau per girios tankmę ir sustojau miško pakraštyje. Čia sutikau pusbrolių, atskrudusį iš kitos pusės.

Šis mūsų sumanymas neišdegė. Naktį pasiėmėme dviračius, kastuvą ir nutarėme tyrinėti ką nors kitą, ne tokį agresyvų ir piktą.

Baigęs septintą klasę maniau apie gamtą žinantis mažai, todėl nepavykusi vapsvų tyrimo ekspedicija neatėmė noro tyrinėti. Pasitaikė reta proga išvykti į jaunųjų biologų olimpiadą. Autobusas turėjo važiuoti popiet. Aš ryte šienavau žolę, čia kaip tyčia atskrido vapsva ir smigtelėjo lūpon. Beregint lūpa sutino, ir aš išvažiavau su geriausiai matomais vapsvų linkėjimais. Jie buvo nuoširdūs, olimpiada man buvo sėkminga.

Vapsvos

Vespa spec.

Vapsvas vadiname klostinėmis, nes jos sudeda (sukloja) ant nugaros sparnus į siaurą klostę. Dar jas vadina popiervapsvėmis, nes iš medžio masės, žandais nugrandytos nuo paviršių ir sumaišytos su seilėmis, jos gamina į popierių panašią ploną plėvelę. Ši tampa lizdo išorine sienele.

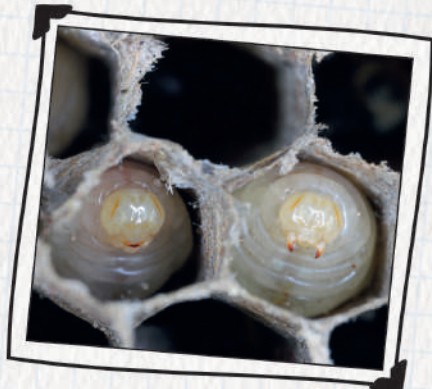
Lietuvoje gyvena kelios vapsvų rūšys. Mes mažas (1-1,5 centimetro ilgio) rūšis vadiname vapsvomis, o vienintelę didelę (2-2,5 centimetro ilgio) vapsvą – širše arba širšvolu.

Vapsvos turi gelvonį, kuris skiriasi nuo bitės darbininkės. Bičių gelvonivi būdingos žeberklą primenančios „barzdelės“.

Būtent jos lemia, kad gelvonis įstringa odoje, o bandydama jį ištraukti bitė išplėšia savo pilvelį ir žūsta. Vapsvų gelvonis tokių „barzdelių“ neturi, todėl bet kuri vapsva išsuk gali įgelti bent keletą kartų.

Kasmet pasaulyje nuo bičių ir vapsvų nuody miršta šimtai žmonių. Palyginimui – ryklių aukomis tampa apie 10 žmonių. Bet vis tiek labiausiai bijome ryklių.

Vapsvos yra plėšrios, medžioja vabzdžius. Jais minta pačios ir maitina lervutes.

